

Tweede Kamer der Staten Generaal
Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
Per mail: cie.jv@tweedekamer.nl

Onderwerp
Inbreng t.b.v. de plenaire behandeling
van Wetsvoorstel 35 825 inzake de
Wijziging van Boek 1 BW i.v.m. het
veranderen van de voorwaarden voor
wijziging van de vermelding van het
geslacht in akte van geboorte

Datum
13 september 2022
Ons kenmerk
2022/0048/JG/KY/RG

Geachte leden van de Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Binnenkort bespreekt de Tweede Kamer wetsvoorstel 35 825 inzake de Wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het veranderen van de voorwaarden voor wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte (hierna: de wijziging van de Transgenderwet). Dit wetsvoorstel beoogt de voorwaarden en procedure voor het aanpassen van de geslachtsaanduiding in de geboorteakte te vereenvoudigen. Als het wetsvoorstel wordt aangenomen, komen de eis van een deskundigenverklaring en de leeftijdsgrens van zestien jaar te vervallen. Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) ziet het wetsvoorstel als een belangrijke stap vooruit in de bescherming en bevordering van de rechten van transgender (ook wel: trans) personen. Het College moedigt u dan ook aan om vóór het wetsvoorstel te stemmen. Hieronder zet het College kort uiteen waarom.

Deskundigenverklaring en veiligheidsrisico's

Op dit moment hebben mensen die hun geslachtsaanduiding willen laten aanpassen een deskundigenverklaring nodig waaruit blijkt dat zij de 'duurzame overtuiging' hebben tot het andere geslacht te behoren. De transgender gemeenschap ervaart deze eis als een inbreuk op hun zelfbeschikkingsrecht en persoonlijke autonomie. Deze eis werpt voor hen bovendien een aanzienlijke drempel op. Vanwege de kosten die ermee gemoeid zijn, maar vooral ook vanwege de lange wachttijden bij genderklinieken. Het gevolg is dat transgender personen vaak lange tijd rondlopen met identiteitspapieren die niet overeenkomen met hun genderidentiteit- en/of expressie.

Volgens de VN-rapporteur voor de mensenrechten van LHBTI+-personen zijn zij in die situatie extra kwetsbaar voor mensenrechtenschendingen.¹ Ook het College ziet dat transgender personen hierdoor in de praktijk tegen verschillende problemen aanlopen die een negatief effect hebben op hun mensenrechten. Als zij zich ergens moeten legitimeren, moeten zij steeds uitleggen waarom hun geslachtsaanduiding niet past bij hun uiterlijk. Dat vormt een aantasting van hun recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en hun waardigheid. Bovendien kleven er aanzienlijke veiligheidsrisico's aan het gedwongen onthullen van hun trans-zijn. Transgender personen worden in Nederland bovengemiddeld vaak slachtoffer van agressie en geweld in de openbare ruimte. Onderzoek toont aan dat daarbij een direct verband bestaat tussen de 'kenbaarheid' van iemands trans-zijn en de hoeveelheid geweld die diegene meemaakt. Personen waarvan 'kenbaar' is dat zij trans zijn, bijvoorbeeld omdat mensen dit aan hen menen te zien of omdat zij gedwongen worden dit in het bijzijn van anderen te onthullen, maken meer geweld mee dan personen waarbij dit niet zo is.² Het schrappen van de eis van een deskundigenverklaring vormt geen sluitende oplossing voor al het transfobe geweld in de samenleving. Het voorkomt wel dat transgender personen gedwongen worden om in het bijzijn van anderen uit te leggen dat zij trans zijn. In die zin draagt het laten vervallen van de eis van de deskundigenverklaring bij aan de bescherming van de geestelijke en lichamelijke integriteit van transgender personen en hun recht om veilig zichzelf te zijn in het openbaar.³

Aansluiting bij internationale ontwikkelingen

Het wetsvoorstel sluit ook aan bij ontwikkelingen op het gebied van mensenrechten. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) laat Staten vrij om te bepalen of zij een deskundigenverklaring vereisen.⁴ De Yogyakarta Beginselen sporen Staten aan om ervoor te zorgen dat voor de wijziging van het geslacht in officiële documenten geen belemmerende voorwaarden gelden, zoals leeftijd, een diagnose van een psychische aandoening of de opinie van een ander.⁵

¹ Zie [OHCHR | The struggle of trans and gender-diverse persons](#).

² Transgender Netwerk Nederland, *Overal op je hoede: geweld tegen transgender personen in Nederland*, Amsterdam 2019 (herziene versie), p. 14.

³ Voor meer informatie over het recht om veilig jezelf te zijn in het openbaar, zie College voor de Rechten van de Mens, *Veilig jezelf zijn in het openbaar. Jaarlijkse rapportage mensenrechten in Nederland 2019*, Utrecht 2020.

⁴ EHRM, 6 april 2017, 79885/12, 52471/13 en 52596/13 (A.P., Garçon en Nicot/Frankrijk).

⁵ Internationale Commissie van Juristen (ICJ), *Yogyakarta Beginselen betreffende de toepassing van het internationaal recht inzake mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit*, maart 2007, Beginsel 31.

Botsing transgenderrechten en vrouwenrechten

Het College merkt op dat steeds vaker de suggestie wordt gewekt dat transgenderrechten en vrouwenrechten botsen. Tegenstanders van het onderhavige wetsvoorstel menen dat het laten vervallen van de eis van een deskundigenverklaring zal leiden tot een toename van het geweld tegen vrouwen, doordat het mogelijk wordt voor mannen met kwaad in de zin om zich als vrouw te laten registreren en privéruimtes van vrouwen te betreden.

Het College benadrukt dat er geen aanwijzingen zijn dat er een verband is tussen dergelijk gedrag en de mogelijkheid het juridische geslacht zonder deskundigenverklaring te wijzigen. Ook niet uit landen waar dit al langer mogelijk is, zoals in Noorwegen en Denemarken. Verhalen over misbruik zijn volgens de VN-rapporteur voor de mensenrechten van LHBTI-persoon gebaseerd op anekdotes die diepgeworteld zijn in discriminerende stereotypen over transgender personen.⁶ Vrees voor mogelijk misbruik of incidenteel misbruik door kwaadwillende individuen mag dan ook geen rechtvaardiging zijn om de eis van een deskundigenverklaring te handhaven.

Gendergerelateerd geweld

Het probleem waar de tegenstanders van het wetsvoorstel op wijzen is in feite een heel ander probleem, namelijk dat van geweld tegen vrouwen door (overwegend) cisgender⁷ mannen. Geweld tegen vrouwen, ook wel gendergerelateerd geweld, is een maatschappelijk probleem dat voortvarend moet worden aangepakt. Dit probleem wordt echter niet opgelost door de rechten van transgender personen in te perken. Dat geldt temeer nu transgender personen, en in het bijzonder transgender vrouwen, zelf bovengemiddeld vaak slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld. De transgenderrechtenbeweging en de vrouwenrechtenbeweging hebben dus een gedeeld belang, namelijk het terugdringen van gendergerelateerd geweld en het creëren van een samenleving waarin iedereen veilig zichzelf kan zijn. Het narratief dat transrechten en vrouwenrechten haaks op elkaar zouden staan miskent dit gedeelde belang en strookt niet met de informatie die hierover beschikbaar is.

⁶ UN Independent Expert on the Protection against Violence and Discrimination based on Sexual Orientation and Gender Identity, *Reports on Gender: the law of inclusion & practices of exclusion*, 2021, p. 6.

⁷ De term 'cisgender' is het tegenovergestelde van 'transgender': cisgender personen identificeren zich volledig en uitsluitend met het geslacht dat hen bij de geboorte is toegewezen.

Gelet op het voorgaande adviseert het College uw Kamer om het onderhavige wetsvoorstel aan te nemen.

Tot slot

Het College vindt het in het algemeen belangrijk dat de regering de wetgeving die zij doorvoert monitort en evalueert. Dat geldt ook voor deze wijziging van de Transgenderwet. Het College pleit er dan ook voor om na invoering van het wetsvoorstel te onderzoeken wat de gevolgen daarvan zijn en voor wie.

Voor een nadere toelichting op deze brief kunt u contact opnemen met Katina Yiannakas, beleidsadviseur, via: k.yiannakas@mensenrechten.nl.

Met vriendelijke groet,

drs. Jacobine D.C. Geel
Voorzitter